

05/08.02.24

Клас: 9-А (1гр.), 9-Б (2гр.)

Укр.мова

Вч.: Харенко Ю.А.

Розрахований на 2 уроки

Кома, крапка з комою в БСР

Завдання уроку:

1. Поглибити знання про безсполучникові складні речення

2. Розрізняти смислові відношення між частинами БСР

3. Навчитися ставити розділові знаки в БСР, а саме кому та крапку з комою

A stylized illustration on the left side of the slide. It features a grey desk lamp with a black cord at the top, and below it, a stack of several books in various colors (blue, orange, brown, white, blue, brown).

Пригадайте, що...

- Безсполучниковим називають таке складне речення, частини якого поєднані в одне змістове ціле лише за допомогою інтонації, тобто без сполучників та сполучних слів.
- У БСР частини можуть бути рівноправні та нерівноправні.
- Залежно від цього вирізняють такі смислові відношення між частинами БСР, як одночасність, послідовність подій, зіставлення явищ, причини, наслідку, умови, часу, доповнення, пояснення.

*Книга — казкова лампа, вона
дарує людині світло на далеких і
темних дорогах життя.*

Г. Лейбніц

$[- =], [- =].$

Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні

Розділові знаки	„ ; „	„ : „	„ – „
Смислові відношення	Одночасність, послідовність	Причина, пояснення, доповнення, додаткове повідомлення	Протиставлення, умова, час, наслідок, висновок, швидка зміна подій
Інтонація	Переліку	Пояснювальна	Зіставлення
Сполучники, які можна підставити	І (й), і (та)	Бо, тому що, через те що, а саме, оскільки	А, але, коли, якщо, як, ніби, так що
Синонімічні сполучникові складні речення	ССР з єднальними сполучниками	СПР з підрядними з'ясувальними, обставинними причини	ССР з протиставними сполучниками. СПР з підрядними умовними, наслідковими, порівняльними

Кома, крапка з комою в БСР

[], []

- Одночасність
- Послідовність

*Був теплий день,
світилася весна.*

*Сонце зайшло, степові
озера стали на якийсь
час темно-червоними.*

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ! Крапка з комою між частинами БСР ставиться, якщо вони далекі за змістом або мають значний обсяг й інші розділові знаки всередині.

*Ніч прозора, безшумна, тепла; ніби оксамитом,
огортає людину м'яке степове повітря.*

Випишіть безсполучникові складні речення (БСР), підкресліть граматичні основи, накресліть схеми

1. Шелестить пожовкле листя по діброві;
гуляють хмари...;
2. Дощ пройшов - і Київ зеленіє.
3. Юнак дивився на небо, яке засіяли зорі.
4. Бачу здалека: хвиля іскриста грає вільно по
синьому морю.

Перевірте себе!

1. Шелестить пожовкле листя по діброві;
гуляють хмари... [] ; []
2. Дощ пройшов - і Київ зеленіє.
3. Юнак дивився на небо, яке засіяли зорі.
4. Бачу здалека: хвиля іскриста грає вільно по
синьому морю. [] : []

Вправа 297

297 1. Спишіть речення, ставлячи кому або крапку з комою між частинами. Підкресліть граматичні основи.

1. Битим шляхом стелиться туман з півночі холодний вітер мчить (С. Вакарчук). 2. В сонні верби кинувся туман у прощанні айстри обнялися (Л. Гудзь). 3. Вівса, пшениці, ячмені – усе се зіллялось в одну **могутню** хвилю вона все топить, усе забирає в полон (М. Коцюбинський). 4. На бур'янах **рясніли** блискучими діамантами краплі нічного дощу світилися, як із золота ковані, листочки глухої кропиви ніжно пахли високі буйні ромашки... (С. Васильченко). 5. Натягне дощ свої осінні струни торкне ті струни пальчиком верба (Л. Костенко).

Перевірте себе!

1. Битим шляхом стелиться туман, з півночі холодний вітер мчить (С. Вакарчук). 2. В сонні верби кинувся туман, у прощанні айстри обнялися (Л. Гудзь). 3. Вівса, пшениці, ячмені – усе се зіллялось в одну могутню хвилю; вона все топить, усе забирає в полон (М. Коцюбинський). 4. На бур'янах рясніли блискучими діамантами краплі нічного дощу; свіtilись, як із золота ковані, листочки глухої кропиви, ніжно пахли високі буйні ромашки... (С. Васильченко). 5. Натягне дощ свої осінні струни, торкне ті струни пальчиком верба (Л. Костенко).

Самостійна робота

- Розставте розділові знаки між частинами безсполучникового складного речення.
Складіть схеми

1. Квітують сливи в'ються над ними очманілі від зимового виснаження бджоли.
2. Блискавка розпорола темне небо над землею прокотився грім.
3. Степ струснувши з себе росу та зігнавши непримітні тіні горить рівним жовто-зеленим кольором висока трава починає гнутись хилитись поверх неї тільки гарячий вітер гуляє.

A stylized illustration on the left side of the slide. It features a grey desk lamp with a black cord at the top, and below it, a stack of several books with various colored spines (blue, orange, white, brown, blue, white, brown).

Перевірте себе!

1. Квітують сливи, в'ються над ними очманілі від зимового виснаження бджоли.

[], [].

2. Блискавка розпорола темне небо, над землею прокотився грім.

[], [].

3. Степ, струснувши з себе росу та зігнавши непримітні тіні, горить рівним жовто-зеленим кольором; висока трава починає гнутись, хилитись, поверх неї тільки гарячий вітер гуляє.

[]; [], [].

Пунктуаційний практикум

(перепиши, ставлячи пропущені розділові знаки)

Вітер з гаєм розмовляє шепче з осокою пливе
човен по Дунаю один за водою Літа орел літа
сизий попід небесами гуля Максим гуля батько
степами — лісами У неділю вранці-рано поле
крилося туманом у тумані на могилі як тополя
похилилась молодиця молодая Ген стогне
завірюха котить верне полем стоїть Катря
серед поля дала сльозам волю У гаю гаю вітру
не має місяць високо зіроньки сяють.

(З тв. Т.Шевченка).

Перевірте себе!

Вітер з гаєм розмовляє, шепче з осокою, пливе
човен по Дунаю один за водою. Літа орел, літа
сизий попід небесами, гуля Максим, гуля батько
степами – лісами. У неділю вранці-рано поле
крилося туманом, у тумані, на могилі, як тополя,
похилилась молодиця молодая. Ген, стогне
завірюха, котить, верне полем, стоїть Катря
серед поля, дала сльозам волю. У гаю, гаю вітру
не має, місяць високо, зіроньки сяють.

(З тв. Т.Шевченка).

Склади речення за схемами

- []; [].
- [], [], [].
- [], і [].

Які з цих речень безсполучникові складні?

Домашнє завдання

1 урок. Вивчити правила – параграф 26, вправа 297.

2 урок. Повторити правила.

Написати у художньому стилі міні-розповідь з елементами опису на тему «Моя улюблена пора року», використавши безсполучникові складні речення із смисловими відношеннями одночасності та послідовності подій.

